

Sygn.akt III AUa 80/19, III AUz 56/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Teresa Suchcicka (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Edyta Katarzyna Radziwińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 września 2019 r. w B.

sprawy z odwołania S. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o odpowiedzialność osób trzecich za składki na ubezpieczenie

na skutek apelacji i zażalenia wnioskodawcy S. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 listopada 2018 r. sygn. akt III U 335/18

I. oddala apelację,

II. oddala zażalenie,

III. zasądza od S. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Alicja Sołowińska SSA Teresa Suchcicka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka

Sygn. akt III AUa 80/19, III AUz 56/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 12 marca 2018 r. Nr (...) znak (...) -RED-639 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił S. K. wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z 12.12.2011 r. nr (...) -1- (...). W uzasadnieniu decyzji wskazał, że stosownie do art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2015.121 z późn. zm.) w związku z art. 61a § 1 kodeksu postępowania administracyjnego brak jest podstaw do wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji ostatecznej ZUS-u z dnia 12.12.2011 r. S. K. nie godząc się z tą decyzją złożył do Prezesa ZUS pismo z dnia 23.03.2018 r. nazwane skargą, którego rozpoznanie jest przedmiotem postępowania w sprawie III U 335/18 (pierwotnie III U 173/18).

Kolejną decyzją z 3.04.2018 r. nr (...) znak (...) -RED-837 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił S. K. wszczęcia postępowania w sprawie weryfikacji decyzji ostatecznej z 12.12.2011 r. Jako podstawę decyzji wskazał art.

83a ust. 1 i ust. 2, art. 83b ust.1 oraz art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2016.23 w związku z art. 61a § 1 kodeksu postępowania administracyjnego. W uzasadnieniu podniósł, że wskazana decyzja z 20.12.2011 r. była przedmiotem badania przez Sąd pod względem zgodności z prawem, w aspekcie formalnym i materialnym. Sąd Okręgowy w Łomży w sprawie III U 85/12 oddalił odwołanie wyrokiem z 27.05.2013 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację w tym zakresie wyrokiem z 18.06.2014 r. W dniu 10.07.2017 r. S. K. złożył do Sądu Apelacyjnego III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych skargę o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem z dnia 18.06.2014 r. Postanowieniem z dnia 28.09.2017 r. sygn. akt III AUa 532/17 Sąd Apelacyjny w Białymstoku odrzucił skargę. Postanowieniem z dnia 08.02.2018 r. sygn. akt I UZ 68/17 Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na powyższe postanowienie. Również tę decyzję zaskarżył S. K.. Zaskarżonej decyzji zarzucił iż została wydana z rażącym naruszeniem prawa, a także zawierała wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa na podstawie art. 156 § 1 pkt 7 k.p.a. Wskazał niezadowolenie z wydanej decyzji organu rentowego i żądał odmiennego rozstrzygnięcia. Wnosił, aby Sąd dokonał merytorycznej kontroli prawidłowości decyzji organu rentowego, dokonując jej zmiany w całości i orzeczenie co do istoty sprawy. Twierdził, że w wyniku postępowania Sądu Apelacyjnego zakończonego wyrokiem z dnia 18 czerwca 2014 r. nie doszło do poszerzenia kręgu dłużników odpowiedzialnych za zobowiązania (...) Klubu Sportowego powstałe z tytułu nieopłacenia zobowiązań wobec ZUS. Wnioskodawca swoje obowiązki wykonywał ze szczególną rzetelnością i sumiennością co potwierdzają pisma dwóch Samodzielnych Kierowników Referatu. Został obciążony znaczną kwotą finansową w tym odsetkami za zwłokę. Pełnił zaś funkcję Prezesa Zarządu całkowicie społecznie, honorowo i nieodpłatnie. Trudna i stresująca sytuacja, gdy został obciążony osobiście długami stowarzyszenia, tym bardziej iż jest przekonany, że postępował zgodnie z prawem i zrobił wszystko co było możliwe jest w jego odczuciu przejawem niesprawiedliwości.

Sprawy dotyczące tych odwołań, pierwotnie wpisane pod sygnaturami III U 173/18 i III U 213/18, zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia (postanowienie k. 50).

Organ rentowy wniósł o oddalenie obu odwołań.

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z 19 listopada 2018 r. oddalił odwołanie od decyzji z 3 kwietnia 2018 r. Nr (...) (pkt I), umorzył postępowanie w przedmiocie odwołania od decyzji z 12 marca 2018 r. Nr (...) (pkt II).

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne i wywody prawne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 12.12.2011 r. Nr (...) -1- (...) stwierdził, że S. K. jako były członek zarządu (...) Klubu Sportowego odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z innymi członkami zarządu C. F., R. S., A. K., T. K., M. M., D. P., L. G., S. S. i W. R. za zobowiązania stowarzyszenia powstałe z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne za okres od 08.2006 r. do 10.2007 r. w łącznej kwocie 124.475,74 zł, w tym: składki na FUS za okres od 08.2006 r. do 09.2006 r., od 11.2006 r. do 05.2007 r., i od 08.2007 r. do 10.2007 r. - 64.331,54 zł, odsetki na dzień 12.12.2011 r. - 38.954 zł, składki na FP i FGŚP za okres od 08.2006 r. do 06.2007 r., od 09.2007 r. do 10.2007 r. - 13.167,20 zł, odsetki na dzień 12.12.2011 r. - 8.023 zł.

S. K. w odwołaniu wniósł o oddalenie zaskarżonej decyzji, której zarzucił błędne zastosowanie art. 116 § 1 w zw. z art. 116a Ordynacji podatkowej poprzez niewykazanie w sposób nie budzący wątpliwości, że zaszła przesłanka do zastosowania tego przepisu oraz naruszenie art. 122 i 125 § 1 Ordynacji podatkowej poprzez niezbadanie wszystkich innych okoliczności w sprawie. Uzasadniając podał, że organ rentowy nie udowodnił w sposób dostateczny bezskuteczności egzekucji z majątku (...) Klubu Sportowego. Podał, że przez poprzedni zarząd klubu nie były realizowane składki za okres od stycznia do maja 2006 r. Zdaniem S. K. zachodziła przesłanka wyłączająca jego odpowiedzialność jako członka zarządu określona w art. 116 §1 pkt 1b Ordynacji podatkowej. Stwierdził, że jakkolwiek w okresie kiedy sprawował funkcję członka zarządu sytuacja finansowa stowarzyszenia nie była rewelacyjna, to nie była na tyle zła, aby uzasadniała zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego. Klub prowadził swoją działalność, regulował zobowiązania. Opłacał składki na ubezpieczenie społeczne, które jednak w pierwszej kolejności pokrywały zadłużenie wygenerowane za czasów poprzedniego zarządu (63.582 zł). Skarżący podał, że w 17.04.2007 r. złożyli wniosek o rozłożenie na raty należności z tytułu składek. Spełnili warunek zawarcia

umowy o rozłożenie na raty – opłacili składki w części finansowanej przez ubezpieczonych w kwocie 121.168,77 zł. W dniu 1.08.2007 r. zawarta została umowa o rozłożeniu na raty należności z tytułu składek. Dalej skarżący podał, że również po jego rezygnacji z funkcji członka zarządu sytuacja finansowa stowarzyszenia nie była dramatyczna. Zatrudniano trenerów, kupowano zawodników. Co więcej kilkakrotne zajęcia rachunku bankowego zostały w całości zrealizowane.

Dalej Sąd ustalił, iż wyrokiem z 27.05.2013 r. sygn. akt III U 85/12 Sąd Okręgowy w Łomży oddalił odwołania S. K. i innych oraz obciążył go zwrotem części kosztów procesu na rzecz organu rentowego. Wyrokiem z 18.06.2014 r. sygn. akt III AUa 1320/13 Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej kosztów procesu odstępując od obciążania odwołujących się kosztami, a w pozostałym zakresie apelację oddalił. W uzasadnieniach wyroków stwierdzono, że członkowie zarządu (...) w tym S. K., ponoszą odpowiedzialność za zaległości składkowe stowarzyszenia na zasadzie art. 116 § 1 i 2 oraz 116a Ordynacji Podatkowej (k. 62-76 akt).

Pismem z 11.05.2016 r. S. K. wniósł o zmianę decyzji z 12.12.2011 r. na zasadzie art. 254 § 1 ordynacji podatkowej twierdząc, że po jej wydaniu nastąpiła zmiana okoliczności faktycznych. Wskazywał, że decyzja została wydana przez nieuprawniony podmiot, niewłaściwie ustalono stan faktyczny, nie umożliwiono mu zapoznanie się z materiałem dowodowym przed wydaniem decyzji, nie prowadzono postępowania egzekucyjnego z całego majątku stowarzyszenia. Podkreślał, że po zawarciu umowy na spłatę ratalną z 1.08.2007 r. Nr (...) stał się wypłacalny i nie było podstaw do zgłaszania wniosku o upadłość, co uwalnia go od odpowiedzialności za nieopłacone składki.

Z dalszych ustaleń Sądu wynikało, iż decyzją z 29.06.2016 r. Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił S. K. wszczęcia postępowania w sprawie zmiany prawomocnej decyzji z 12.12.2011 r. (...) -1- (...). Uzasadnił, że Sąd Okręgowy w Łomży w sprawie III U 85/12 oddalił odwołanie od tej decyzji wyrokiem z 27.05.2013 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację w tym zakresie wyrokiem z 18.06.2014 r. Wskazana przez wnioskodawcę podstawa żądania tj. art. 254 Ordynacji Podatkowej nie ma zastosowania do należności z tytułu składek, gdyż przepisy te nie są wymienione w art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Nie jest też możliwa zmiana decyzji na zasadach z art. 83 a ust 1 ustawy, który to przepis dotyczy wyłącznie decyzji deklaratoryjnych, a decyzja ustalająca odpowiedzialność członka zarządu za zobowiązania składkowe ma charakter decyzji konstytutywnej. Nie jest też możliwa zmiana decyzji na zasadach z art. 83 a ust 2 ustawy, który to przepis dotyczy wyłącznie decyzji od których nie zostało wniesione odwołanie do sądu. Dlatego, zdaniem organu rentowego należało odmówić wszczęcia postępowania na zasadzie art. 61a § 1 k.p.a.

W dniu 29.03.2016 r. S. K. złożył do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Socjalnej pismo zatytułowane „zażalenie” na działania ZUS-u. podważając zasadność postępowania ZUS-u w przedmiocie wydania decyzji z 12.12.2011 r. Wniósł o wznowienie postępowania. Ministerstwo pismem z 26.04.2016 r. przekazało pismo S. K. do rozpatrzenia organowi rentowemu i udzielenia odpowiedzi, argumentując, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Socjalnej nie jest właściwy do wznowienia postępowania czy częściowego umorzenia zadłużenia.

Decyzją z 06.07.2016 r. Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił S. K. wszczęcia postępowania w sprawie unieważnienia prawomocnej decyzji z 12.12.2011 r. (...) -1- (...). Wskazał, że decyzja była przedmiotem badania Sądu Okręgowego w Łomży w sprawie III U 85/12, który oddalił odwołanie wyrokiem z 27.05.2013 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację w tym zakresie wyrokiem z 18.06.2014 r. Wskazana przez wnioskodawcę podstawa żądania unieważnienia decyzji tj. art. 240 i 247 Ordynacji Podatkowej nie ma zastosowania do należności z tytułu składek, gdyż przepisy te nie są wymienione w art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Nie jest też możliwe unieważnienie decyzji na zasadach z art. 83 a ust 2 ustawy, który to przepis dotyczy wyłącznie decyzji od których nie zostało wniesione odwołanie do sądu. Dlatego, zdaniem organu rentowego należało odmówić wszczęcia postępowania na zasadzie art. 61a § 1 k.p.a.

Sąd ustalił też, iż w dniu 10.07.2017 r. S. K. złożył do Sądu Apelacyjnego III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych skargę o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem z dnia 18.06.2014 r. w sprawie III AUa 1320/13. Postanowieniem z dnia 28.09.2017 r. sygn. akt III AUa 532/17 Sąd Apelacyjny w Białymstoku

odrzuć skargę. Postanowieniem z dnia 08.02.2018 r. sygn. akt I UZ 68/17 Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na powyższe postanowienie.

W dniu 16.01.2018r. do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wpłynęła skarga S. K. z dnia 12.01.2018 r. z wnioskiem „o podjęcie interwencji i zbadanie sprawy oraz stwierdzenie nieważności decyzji ostatecznej ZUS”. Przez organ rentowy potraktowana została jako wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji ZUS z dnia 12 grudnia 2011 r. Decyzją z 12 marca 2018 r. Nr (...) znak (...) -RED-639 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił S. K. wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z 12.12.2011 r. (...) -1- (...).

Następnie 11 sierpnia 2017 r. do Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. wpłynął wniosek S. K. z 4 sierpnia 2017 r. o weryfikację decyzji ostatecznej z dnia 12 grudnia 2011 r. Jako podstawę wniosku wskazano art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Jednakże z treści wniosku wynikało, że wnioskodawca domaga się także stwierdzenia nieważności decyzji, które może nastąpić na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd ustalił też, że decyzją z 3.04.2018 r. nr (...) znak (...) -RED-837 (obecnie zaskarżoną) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił S. K. wszczęcia postępowania w sprawie weryfikacji decyzji ostatecznej z 12.12.2011 r. Jako podstawę decyzji wskazał art. 83a ust. 1 i ust. 2, art. 83b ust.1 oraz art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 61a § 1 kodeksu postępowania administracyjnego. W trakcie procesu pismem z 18.05.2018 r. S. K. wyjaśnił, że odwołanie od decyzji (...) złożył w trybie postępowania administracyjnego i nie spełnia ona wymogów do rozpatrzenia jej przez Sąd. Dlatego wniósł o umorzenie postępowania na posiedzeniu niejawnym.

Postanowieniem z 22.05.2018 r. Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w sprawie uznając cofnięcie odwołania za prawnie dopuszczalne w myśl art. 203 k.p.c. i art. 469 k.p.c. (k. 52).

W wyniku zażalenia powoda Sąd Apelacyjny w Białymstoku uchylił zaskarżone postanowienie z 22.05.2018 r. i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Łomży do rozpoznania. Zdaniem Sądu II instancji umorzenie postępowania było przedwczesne. Sąd ten polecił wyjaśnić jaki był rzeczywisty zakres cofnięcia i stosownie do poczynionych ustaleń rozstrzygnąć o zasadności cofnięcia.

Stosując się do zaleceń Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy na rozprawie w dniu 7.11.2018 r. po wyjaśnieniach S. K. ustalił, że intencją jego było cofnięcie odwołania od decyzji Nr (...) (wnioskodawca podtrzymywał zaś odwołanie od decyzji Nr (...)). W ocenie Sądu powyższe oświadczenie pozostawało w zgodzie z treścią pisma powoda z 18.05.2018 r. W tych okolicznościach Sąd uznał, że przedmiotem cofnięcia było odwołanie od pierwszej z rozpatrywanych decyzji (nr (...)).

W świetle tak poczynionych ustaleń Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie od decyzji Nr (...) nie jest zasadne.

Sąd wskazał, że w sprawach dotyczących składek na ubezpieczenie postępowanie uregulowane jest w kodeksie postępowania administracyjnego, chyba że przepisy dotyczące ubezpieczeń społecznych ustalają odmiennie zasady postępowania - art. 180 § 1 k.p.a. Zasadniczą regulację normatywną z zakresu ubezpieczeń społecznych zawiera ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz. U. 2017, poz. 1778 z późn. zm) – zwana dalej „ustawą o sus”. A zatem art. 180 k.p.a. ustanawia pierwszeństwo przepisów ubezpieczeniowych, ale tylko w takim zakresie, w jakim normują one dane zagadnienie odmiennie od Kodeksu postępowania administracyjnego. Wyłączenie stosowania norm Kodeksu postępowania administracyjnego w postępowaniu ubezpieczeniowym jest więc uwarunkowane istnieniem wyraźnego przepisu ustawy szczególnej albo aktu wykonawczego wydanego w granicach upoważnienia ustawowego (zob. J. Broł, Postępowanie, s. 48). Szczególne przepisy proceduralne wprowadzają na użytek spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych "istotne modyfikacje rozwiązań ogólnego postępowania administracyjnego, a co więcej własne oryginalne normy i konstrukcje wykazujące niekiedy względem Kodeksu postępowania administracyjnego pewne zewnętrzne związki o charakterze pojęciowym, czy też wyrażające się w istocie

tych rozwiązań w praktyce stosowania prawa, stworzonych lub zmodyfikowanych wyłącznie na użytek ubezpieczenia społecznego" (M. G.-D., Postępowanie w sprawach, s. 65–66).

Sąd zważył, że zgodnie z art. 123 ustawy o s.u.s. w sprawach nieuregulowanych tą ustawą stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Istotne zatem jest jakie regulacje należy uwzględnić dla oceny żądania wnioskodawcy. Przepisami odrębnymi, w rozumieniu art. 180 § 1 k.p.a., są m.in. art. 83 i 83a ustawy o s.u.s. regulujące sposób weryfikacji decyzji administracyjnych wydawanych przez ZUS. Wobec faktu, że wnioski S. K. dotyczą decyzji ostatecznej, dla oceny jego żądań znaczenie mógłby mieć art. 83 a ustawy o s.u.s. stanowiący, że:

1. Prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie.

2. Decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego.

3. W sprawach rozstrzygniętych orzeczeniem właściwego sądu Zakład, na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1:

1) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo lub określającą zobowiązanie, jeśli jest to korzystne dla zainteresowanego;

2) występuje do właściwego sądu z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo nie istnieje lub zobowiązanie jest wyższe niż określone w decyzji.

Przepisy o ponownym rozpoznaniu sprawy stanowią *leges speciales* w zakresie, w jakim wznowienie postępowania regulowane jest przez k.p.a., ponieważ instytucja ponownego rozpoznania uprawnień została wprowadzona zamiast wznowienia postępowania administracyjnego przy uwzględnieniu zasady, że każda decyzja ZUS kończąca postępowanie podlega kontroli sądowej, a w sprawach, w których zmiany w decyzjach są zgodne z interesem zainteresowanego, tryb postępowania musi być maksymalnie uproszczony (zob. uchw. SN z 13.12.2005 r., II UZP 15/05, OSNP 2006, Nr 17–18, poz. 276, a także wyr. SN z 19.2.2004 r., II UK 250/03, L.; z 13.5.2004 r., II UK 359/03, OSNP 2004, Nr 24, poz. 425; z 25.5.2004 r., III UK 31/04, OSNP 2005, Nr 1, poz. 13). Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zatem samodzielnie – w trybie mniej rygorystycznym niż przewidziany w k.p.a. – dokonać ponownego rozpatrzenia praw lub zobowiązań z zakresu ubezpieczeń społecznych w wypadku przedłożenia nowych dowodów lub ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem ostatecznej decyzji, z których wynika, że zainteresowanemu przysługuje prawo lub że nie ciąży na nim zobowiązanie. Organ ubezpieczeń społecznych ponownie rozpatruje uprawnienia, niezależnie od tego, czy ujawnione okoliczności lub przedstawione dowody prowadzą do odmowy, czy do przyznania prawa lub odpowiednio ustalenia albo uchylecia zobowiązania. W każdym wypadku organ wydaje nową decyzję, tak jakby jeszcze ostatecznie w tym zakresie nie rozstrzygał. Artykuł 83a ust. 1 ustawy zezwala na ponowną ocenę prawa lub zobowiązania po uprawomocnieniu się dotyczącej go decyzji w przypadku przedłożenia nowych dowodów lub ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Prawo lub zobowiązanie ulegają ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu.

Celem trybu art. 83a ust. 1 ustawy jest ponowne rozstrzygnięcie o uprawnieniach, które powstały *ex lege* przed wydaniem weryfikowanych decyzji ZUS. Uzasadnieniem dla ponownienia postępowania zakończonych prawomocną decyzją organu ubezpieczeń społecznych, wyznaczającym jego cel, jest niezgodność zawartego w niej rozstrzygnięcia z ukształtowaną *ex lege* sytuacją prawną zainteresowanego, powstałą na przykład na skutek popełnionych przez

organ uchybień wobec norm prawa materialnego czy procesowego. Tryb uproszczony z art. 83a ust 1 ustawy ma swe uzasadnienie w przywróceniu zgodności z prawem.

W związku z tym przepis art. 83a ust. 1 dotyczy praw lub zobowiązań powstałych z mocy prawa i decyzji deklaratoryjnych, a nie decyzji konstytutywnych. Decyzja z 12.12.2011 r. dotycząca odpowiedzialności wnioskodawcy za zobowiązania składkowe stowarzyszenia jest decyzją konstytutywną, gdyż członek zarządu staje się odpowiedzialny dopiero po wydaniu i doręczeniu mu decyzji [tak SN w wyroku z 09;06.2010 r. II UK 37/10, w uchwale składu siedmiu sędziów z 15.10.2009 r. I UZP 3/09. Tak stwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 15.9.2011 r., II UZP 8/11, OSNP 2012, Nr 19–20, poz. 252, w takim przypadku nie stosuje się również art. 83 a ust. 2. Zresztą przepis 83a ust. 2 zawiera regulację dotyczącą uchylania, zmiany lub unieważniania na zasadach określonych w k.p.a. ostatecznych decyzji ZUS, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, co nie miało miejsca w niniejszej sprawie. Jak wynika z treści uzasadnienia postanowienia z 15.9.2011 r., II UZP 8/11w przypadku gdy w zakończonej ostateczną decyzją sprawie dotyczącej odpowiedzialności członka zarządu za zaległości składkowe spółki z o.o. wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody istniejące w dniu wydania decyzji, nieznanie organowi, który wydał decyzję (art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a.), ZUS – po przeprowadzeniu postępowania co do przyczyn wznowienia oraz co do istoty sprawy (art. 149 § 2 k.p.a) – wydaje decyzję w tym przedmiocie na podstawie art. 151 § 1 k.p.a (zob. post. SN z 15.9.2011 r., II UZP 8/11, OSNP 2012, Nr 19–20, poz. 252). Od tych decyzji przysługuje odwołanie.

Sąd podniósł, że taka sytuacja występuje, gdy od decyzji ZUS nie wniesiono odwołania do sądu. W okolicznościach przedmiotowej sprawy od decyzji z 12.12.2011 r. odwołanie do sądu zostało wniesione i oddalono je prawomocnym wyrokiem. W takiej sytuacji domaganie się przez zobowiązanego wznowienia postępowania na zasadzie art. 145 k.p.a. czy też jej unieważnienia na zasadach z k.p.a. nie jest możliwe bez wszczęcia postępowania sądowego ze skargi o wznowienie postępowania. Sąd bowiem nie ocenia prawidłowości stosowania przez organ rentowy przepisów postępowania administracyjnego a rozstrzyga o prawach i obowiązkach.

W uchwale składu siedmiu sędziów z 23.3.2011 r. (I UZP 3/10). Sąd Najwyższy stwierdził, że zasada rozstrzygania przez sąd w postępowaniu cywilnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o prawach lub obowiązkach stron na podstawie przepisów prawa materialnego oznacza, że indywidualna norma prawna zawarta w orzeczeniu sądu ma charakter materialny, ustalający treść indywidualnego stosunku prawnego ubezpieczenia społecznego. Sąd dokonuje merytorycznej, a więc uwzględniającej przepisy prawa materialnego, kontroli prawidłowości decyzji organu rentowego, natomiast jej wady wynikające z naruszeń przepisów postępowania przed tym organem pozostają zasadniczo poza zakresem jego rozpoznania. Zasadę tę potwierdza to, że sąd orzekający w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych może stosować jedynie przepisy k.p.c. Odwołanie od decyzji organu rentowego, aczkolwiek pełni rolę pozwu, nie podlega rygorom dla niego przewidzianym (art. 477¹⁰ k.p.c.). Wystarczy samo niezadowolenie z decyzji organu rentowego i wyrażenie woli co do odmiennego rozstrzygnięcia, a rzeczą sądu jest wyjaśnienie, jakie żądanie wynikających z prawa materialnego praw lub zobowiązań adresata decyzji organu rentowego zostało zgłoszone w odwołaniu. Orzeczenie Sądu powinno wskazywać w swojej podstawie na właściwe przepisy prawa materialnego i wyjaśniać merytoryczną przyczynę rozstrzygnięcia w nawiązaniu do sformułowanych w nich warunków nabycia prawa lub nałożenia obowiązku. Podstawą rozstrzygnięcia sądowego mogą być tylko przepisy prawa materialnego (i ewentualnie postępowania cywilnego), a nie przepisy procedury administracyjnej, jednakże przy uwzględnieniu konieczności wyjaśnienia, czy nie zachodzą określone w k.p.a. przyczyny stwierdzenia nieważności decyzji, np. czy decyzja ostateczna ZUS wydana została z rażącym naruszeniem prawa (art. 156 § 1 pkt 2) lub zawiera wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa (art. 156 § 1 pkt 7). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd powszechny nie jest bowiem uprawniony do orzekania o nieważności decyzji administracyjnej, ale rozpoznaje istotę sprawy, którą stanowi istnienie (nieistnienie) wynikającego z przepisów prawa materialnego określonego prawa lub zobowiązania stwierdzonego wadliwą decyzją organu rentowego (zob. wyr. SN z 21.1.2013 r., II UK 164/12, OSNP 2013, Nr 21–22, poz. 261).

Dalej Sąd Okręgowy podkreślił, że odpowiedzialność S. K. za zobowiązania (...) została przesądzona wyrokiem sądu wydanym w sprawie sygn. akt III U 85/12, który może zostać podważony jedynie w drodze wznowienia postępowania sądowego – art. 399 i nast. k.p.c. Sąd w tym postępowaniu badał wszelkie kwestie również związane z ważnością decyzji. Orzeczenie sądu wiąże strony, inne sądy oraz organy państwowe, organy administracji publicznej – art. 365 § 1 k.p.c. Wyrok prawomocny ma nadto powagę rzeczy już osądzonej zgodnie z art. 366 k.p.c. Zasadność wznowienia postępowania sądowego badana była przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku w sprawie III AUa 532/17.

Odnosząc się do odwołania od decyzji organu rentowego Nr (...), Sąd stwierdził, że postępowanie w tej sprawie podlegało umorzeniu gdyż powód skutecznie cofnął odwołanie w tej części. Sąd uznał, że w tym zakresie nie zachodzi okoliczność, aby cofnięcie odwołania było sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzało do obejścia prawa. Nie zachodzi również przypadek by czynność ta naruszała słuszny interes odwołującego.

Z tych względów na zasadzie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz art. 355 § 1 i 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

Apelację co do pkt 1 i zażalenie na pkt 2 wyroku powyższego wyroku wniósł S. K.. Skarżąc w całości zaskarżone orzeczenie zarzucił naruszenie art. 233 k.p.c. tj. przez dowolne, a nie swobodne uznanie, iż nie występują nowe okoliczności uzasadniające weryfikację decyzji administracyjnej na drodze art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wnosił o zmianę wyroku I instancji. Żądał uchylenia decyzji ZUS z dnia 3 kwietnia 2018 r. Nr (...) w przedmiocie przekazania do Sądu Okręgowego skargi z dnia 23 marca 2018 r. do Prezesa Zakładu przez Dyrektora Oddziału ZUS w B. na wydanie decyzji z dnia 12 marca 2018 r. Nr (...) przez Kierownika Inspektoratu ZUS w Ł. z naruszeniem posiadanych kompetencji gdyż Kierownik Inspektoratu nie jest organem. S. K. podniósł, że nie zgłaszał do Sądu Okręgowego odwołania od decyzji z dnia 12 marca 2018 r. Nr (...).

Na rozprawie przed Sądem Apelacyjnym w dniu 28 maja 2019 r. S. K. oświadczył, że skarży całe rozstrzygnięcie zarówno w przedmiocie oddalenia odwołania od decyzji z 3.04.2018 r., jak też umorzenia postępowania w przedmiocie odwołania od decyzji z 12 marca 2018 r. (k.168v).

W bardzo obszernym uzasadnieniu apelacji skarżący podnosił, iż organ nie wykazał w należyty sposób spełnienia przesłanek z art. 116 ordynacji podatkowej. Podobnie w przypadku (...) brak było ustalenia wartości posiadanego majątku, co jest konieczne dla sprawdzenia w jakim zakresie spieniężonym majątkiem spłacone zostanie zobowiązanie za nieopłacone składki wobec ZUS. Przedmiotowe rozstrzygnięcie wraz z oceną Naczelnego Sądu Administracyjnego wpisuje się w ugruntowany w orzecznictwie pogląd, że stwierdzenie bezskuteczności egzekucji ustala się na podstawie każdego prawnie dopuszczalnego dowodu. Istotnym zatem jest sposób w jaki organ rentowy dokonał wyliczenia majątku należącego do stowarzyszenia, a także wysokości nieuregulowanych zobowiązań, które jak podano w piśmie Inspektoratu z dnia 30 września 2011 r. wynosiło na styczeń 2010 r. - 223.205,07 zł (bez naliczonych odsetek). Skarżący przedstawił stan faktyczny i sytuację finansową stowarzyszenia (...). Podniósł też, że protokołem z dnia 3 lutego 2010 r. Zarząd (...) podał istniejący stan majątkowy, wobec którego organ rentowy nie przeprowadził egzekucji z tytułu zaległości składkowych. Decyzja z dnia 12 grudnia 2011 r. podobnie jak decyzja z dnia 12 marca 2018 r. nr (...) zostały wydane z rażącym naruszeniem prawa. Z art. 477¹⁴ § 2 kodeksu postępowania cywilnego, sąd I instancji może uwzględnić odwołanie i zmienić decyzję. Sąd sprawdza poprawność wydania decyzji. Sąd jest zobowiązany do zbadania sprawy merytorycznie, czego – zdaniem skarżącego – Sąd Okręgowy nie dokonał. Sąd nie dokonał możliwości weryfikacji wydanych decyzji przez organ administracyjny pod względem zachowania procedury, co stanowi istotny element kontroli działań organu rentowego. Decyzje ZUS są wyłącznie kontrolowane przez Sąd I instancji pod kątem materialno-prawnym. Akcentując, że w postępowaniu cywilnym brak jest przepisu analogicznego do art. 145 § 1 pkt 1 lit e prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, natomiast art. 83a ust. 1 ustawy zezwala na ponowną ocenę prawa oraz zobowiązania po uprawomocnieniu się dotyczącej go decyzji w przypadku przedłożenia nowych dowodów lub okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na to prawo i zobowiązanie.

Zdaniem S. K. decyzja nr (...) została wydana nieprawnie przez Kierownika Inspektoratu ZUS bez upoważnienia, Inspektorat nie jest organem. Dyrektor Oddziału ZUS nieprawą decyzję, którą zaskarżył do Prezesa Zakładu skierował do Sądu Okręgowego w Łomży. Decyzję nr (...) Sąd Okręgowy połączył z decyzją nr (...), na którą złożył odwołanie zgodnie z pouczeniem. W postępowaniu organ nie zweryfikował wielkości zadłużenia składkowego za 2007 r., które członkowie zarządu splacili dobrowolnie nie składając odwołania do Sądu Okręgowego od wydanej decyzji z 12 grudnia 2011 r. wraz z naliczonymi odsetkami. Podtrzymał, iż błędnie zastosowano art. 116 § 1 w zw. z art. 116a ordynacji podatkowej. Organ rentowy i sąd nie wskazał, że w okresie pełnienia obowiązków członka zarządu zaistniał właściwy czas zgłoszenia wniosku o upadłość. Zarząd posiadał majątek wobec, którego organ rentowy nie wskazał w wydanej decyzji z dnia 12 grudnia 2011 r. do jakich składników wszczął postępowanie egzekucyjne. Protokołem z dnia 3 lutego 2010 r. zarząd podał istniejący stan majątkowy wobec, którego organ rentowy nie przeprowadził egzekucji z tytułu zaległości składkowych (w dalszym ciągu naliczał odsetki) w znacznej części w odniesieniu do zaległości stowarzyszenia. Koniecznym było ustalenie wartości majątku przedstawionego protokołem z dnia 3 lutego 2010 r. tak orzekł wyrokiem z dnia 22 marca 2018 r. I SA/OL 23/16 Wojewódzki Sąd Administracyjny w O.. Koniecznym było zdaniem sądu ustalenie wartości majątku celem sprawdzenia czy wartość tego majątku nie przewyższa posiadanych zobowiązań wobec wierzycieli. Organ egzekucyjny nie wyczerpał wszelkich sposobów egzekucji dla zaspokojenia roszczeń wobec stowarzyszenia (...). Organ rentowy nie dokonał ustalenia co do braku możliwości wyegzekwowania kwot zaległości składkowych wobec stowarzyszenia (...).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja i zażalenie podlegają oddaleniu jako bezzasadne.

W wywiezionej apelacji nie może być uznany za słuszny zawarty w niej zarzut, iż orzeczenie zostało wydane z naruszeniem art. 233 k.p.c. tj. przez dowolne, a nie swobodne uznanie, iż nie występują nowe okoliczności uzasadniające weryfikację decyzji administracyjnej na drodze art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Do naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. dochodzi wówczas, gdy wykazane zostanie uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (wyr. SN z 16.12.2005 r., III CK 314/05, (...) 2006, Nr 10, poz. 110; wyr. SA w Warszawie z 7.11.2018 r., V ACa 1436/17, L.; uzasadnienie wyr. SN z 10.6.1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, Nr 17, poz. 655; uzasadnienie wyr. SN z 14.3.2002 r., IV CKN 859/00, Lex Nr 53923). Postawienie zaś skutecznego zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania przyczyn, które dyskwalifikują postępowanie sądu w zakresie ustaleń, oznaczenia, jakie kryteria oceny sąd naruszył, a ponadto wyjaśnienia, dlaczego zarzucane uchybienie mogło mieć wpływ na ostateczne rozstrzygnięcie (por. wyr. SA w Warszawie z 2.2.2018 r., I ACa 1796/16, L.). Swobodna ocena dowodów dokonywana jest przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych, ale powinna także uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i – wając ich moc oraz wiarogodność – odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (wyr. SN z 12.2.2004 r., II UK 236/03, L.).

Sąd Apelacyjny w pełni podziela argumentację prawną Sądu Okręgowego, który w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku bardzo obszernie wypowiedział się co do wykładni przepisów art. 83 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz. U. 2017, poz. 1778 z późn. zm). Z uwagi na szeroką analizę treści tych przepisów dokonana w uzasadnieniu wyroku, dzieląc trafność rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny nie widzi potrzeby ponownego przytaczania tej argumentacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 r. II UKN 61/97 - OSNAPiUS 1998/3/104, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98 - OSNAPiUS 1998/24/776). Podnieść należy dodatkowo, że skarżący argumentami przytoczonymi w apelacji w żaden sposób nie podważył zasadności stanowiska Sądu pierwszej instancji. Apelacja zawiera bowiem jedynie własną interpelację wskazanych przepisów odmienną od przyjętej przez Sąd Okręgowy i niezajdującą potwierdzenia w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego.

W przedmiotowej sprawie skarżący kolejny raz usiłuje wykazać, iż organ rentowy nie wykazał w należyty sposób spełnienia przesłanek z art.116 ordynacji podatkowej, co za tym idzie w decyzji ZUS z dnia 12.12.2011 r. niesłusznie obciążył wnioskodawcę odpowiedzialnością za zobowiązania z tytułu nieopłaconych składek (...) Klubu Sportowego za okres od 08.2006 r. do 10.2007 r.

Przypomnieć należy po raz kolejny, iż decyzją z 6.07.2016 r. Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił S. K. wszczęcia postępowania w sprawie unieważnienia prawomocnej decyzji z 12.12.2011 r. (...) - (...). Decyzja z dnia 12.12.2011 r. – wobec jej zaskarżenia - była poddana kontroli merytorycznej przez Sąd Okręgowy w Łomży w sprawie III U 85/12, który oddalił ostatecznie odwołanie wyrokiem z 27.05.2013 r., a Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację wyrokiem z 18.06.2014 r. (III A Ua (...)). W dniu 10.07.2017 r. S. K. złożył do Sądu Apelacyjnego III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych skargę o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem z dnia 18.06.2014 r. w sprawie III AUa 1320/13. Postanowieniem z dnia 28.09.2017 r. sygn. akt III AUa 532/17 Sąd Apelacyjny odrzucił skargę, a postanowieniem z dnia 08.02.2018 r. sygn. akt I UZ 68/17 Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na powyższe postanowienie. Zatem w ustalonym stanie faktycznym brak jest podstaw do uchylenia tejże decyzji Zakładu ubezpieczeń Społecznych z dnia 12.12.2011 r. z uwagi na związanie - stosownie do treści art. 365 § 1 k.p.c. - prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 27.05.2013 r. o sygn. akt III U 85/12 i nadto wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18.06.2014 r. o sygn. akt III AUa1320/13. W myśl przywołanego przepisu prawa orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu oznacza, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak to przyjęto we wcześniejszym prawomocnym wyroku, co gwarantuje poszanowanie dla orzeczenia sądu ustalającego lub regulującego stosunek prawny stanowiący przedmiot rozstrzygnięcia. W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się dana kwestia, nie może być ona już ponownie badana (I. K. w glosie do postanowienia SN z dnia 21 października 1999 r., I CKN 169/98, OSP 2001/4/63).

Wnioskodawca wyczerpał dwuinstancyjne sądowe postępowanie odwoławcze, co więcej skorzystał ze środka zaskarżenia do Sądu Najwyższego - przy czym orzeczenia Sądu Okręgowego, jak i Sądu Apelacyjnego oraz Sądu Najwyższego były dla ubezpieczonego niekorzystne i nie doprowadziły do uwzględnienia odwołania od tejże decyzji organu z dnia 12.12.2011 r.

Słusznie wskazał zarówno organ rentowy jak i Sąd I instancji, że wszczęcie postępowania w trybie art. 83a ust. 2 ustawy systemowej możliwe jest wyłącznie z urzędu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Warunkiem jego wszczęcia jest jednakże niezaskarżenie decyzji będącej przedmiotem tego postępowania do sądu. W sytuacji, jaka ma miejsce w stanie faktycznym niniejszej sprawy, podstawą wydania decyzji nie mógł być art. 83a ust. 2 ustawy sus z uwagi na to, że skarżący odwołał się od decyzji z dnia 12.12.2011 r. do sądu. Zgodnie z przywołanym przepisem prawa prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Ponowne ustalenie prawa lub zobowiązania może zatem nastąpić również wówczas, gdy decyzja w przedmiocie prawa lub zobowiązania była przedmiotem rozpoznania przez Sąd. Jeśli jest to korzystne dla strony Zakład we własnym zakresie wydaje decyzję przyznającą prawo lub określającą zobowiązanie, w przeciwnym razie (gdy prawo nie istnieje lub zobowiązanie jest wyższe niż określone w decyzji) występuje do sądu o wznowienie postępowania - art. 83a ust. 3 ustawy sus. Ponowne ustalenie prawa lub zobowiązania w tym trybie zmierza do podważenia ostatecznych decyzji organu rentowego pośrednio tylko odnosząc się do postępowania sądowego. Pamiętać jednak należy, że ponowne ustalenie prawa lub zobowiązania dotyczy jedynie tych uprawnień i zobowiązań, które powstają ex lege (z mocy prawa). Przepis art. 83a ust. 1 dotyczy wyłącznie decyzji deklaratoryjnych nie zaś konstytutywnych. Decyzja w o odpowiedzialności członka zarządu za zobowiązania spółki jest decyzją niewątpliwie konstytutywną, która nie może stanowić przedmiotu postępowania opartego o art. 83a ust. 1 ustawy systemowej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 listopada 2015 r., IIU K 22/15, w wyroku z dnia 9 października 2014 r., II UK 597/13, w postanowieniu z dnia 15 września 2011 r., sygn.

akt II UZP 8/11 - OSNP 2012/19-20/252, Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 19 września 2013 r., sygn. akt III AUa 127/13, komentarz do art. 83a Tomasza Brzezickiego).

Reasumując, w niniejszej sprawie nie zachodziły przesłanki do wszczęcia przez pozwany organ rentowy postępowania w przedmiocie uchylecia (zmiany) decyzji z dnia 12.12.2011 r. zarówno w trybie art. 83a ust. 1 jak i art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a w konsekwencji do zmiany zaskarżonej decyzji przez Sąd Okręgowy. Podkreślić należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd orzeka na podstawie bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, nie zaś na zasadach współzycia społecznego, a te nie dały podstaw do uwzględnienia żądania ubezpieczonego. Wywiedziona apelacja nie może zatem odnieść zamierzonego skutku.

Prawidłowo też Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w przedmiocie odwołania od decyzji z dnia 12 marca 2018 r. (Nr (...)). Podnieść należy, że na rozprawie przed Sądem Okręgowym w dniu 7 listopada 2018 r. S. K. oświadczył, że podtrzymuje odwołanie od decyzji Nr (...), cofnął natomiast odwołanie od decyzji nr (...). Czynność dyspozytywna strony w postępowaniu z zakresu prawa i ubezpieczeń społecznych podlega kontroli sądu, a jej podstaw należy doszukiwać się zarówno w przepisach prawa cywilnego materialnego (art. 58 i 353¹k.c.), jak i przepisach procedury cywilnej (art. 203 § 4, art. 223 § 2, art. 349 § 2 k.p.c.). W art. 469 k.p.c. zmodyfikowano zakres swobody określonej w art. 203 § 4 k.p.c., wprowadzając dodatkowe kryterium i uznając czynności dyspozytywne za niedopuszczalne także wówczas, gdy naruszają słuszny interes pracownika lub ubezpieczonego. Zaznaczyć trzeba, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych art. 469 k.p.c., przez sformułowanie: "sąd uzna za niedopuszczalne", nakłada na sąd obowiązek dokonania stosownych ustaleń, koniecznych dla oceny, czy czynność procesowa podjęta przez stronę będącą ubezpieczonym w formie cofnięcia środka odwoławczego nie narusza jej słusznego interesu. Interesem tym – w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego – jest szybkie i skuteczne nabycie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, toteż wycofanie się z dążenia do ich uzyskania jest działaniem wyjątkowym i podlega kontroli sądu w aspekcie ochrony tego interesu. Cofnięcie środka odwoławczego naruszałoby ów interes wówczas, gdyby rozważenie wszystkich okoliczności sprawy doprowadziło do wniosku, że po rozpoznaniu sprawy przez sąd odwoławczy ubezpieczony uzyskałby pozytywne rozstrzygnięcie (post. SN z 21.5.2004 r., II UK 14/04, L.). W niniejszej sprawie brak podstaw do przyjęcia, że podnoszona argumentacja w odwołaniu od decyzji Nr (...) przyniosłaby odmienny skutek, niż ten z jakim mamy do czynienia w odwołaniu od decyzji Nr (...) zatem cofnięcie odwołania nie naruszało słusznego interesu wnioskodawcy i zostało prawidłowo ocenione przez Sąd Okręgowy.

Z tych względów i na podstawie przytoczonych wyżej przepisów oraz na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.

O kosztach orzeczono w pkt III wyroku, zgodnie z zasadą przyjętą w procesie cywilnym, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.). Sąd Apelacyjny obciążył skarżącego kosztami w minimalnej wysokości, zasądając koszty zastępstwa procesowego organu rentowego według stawki przewidzianej w § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1667). Zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik procesu strona przegrywająca sprawę obciążona jest kosztami procesu, a tak kwalifikować trzeba sytuację procesową strony, której apelację oddalono. Wyjątek od tej reguły, przewiduje art. 102 k.p.c., który ma zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym poprzez art. 391 § 1 k.p.c. Stanowi on, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów procesu albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Z uwagi na szczególnie charakter tego unormowania nie dopuszcza się jego wykładni rozszerzającej. Ocena, czy rzeczywiście zachodzi uzasadniony wypadek, pozostawiona została uznaniu sądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 października 2011 r., V CZ 76/11, niepubl.; z dnia 7 października 2011 r., II CZ 63/11, niepubl.; z dnia 8 lipca 2011 r., IV CZ 29/11, niepubl.; z dnia 15 czerwca 2011 r., V CZ 23/11, niepubl.). W niniejszej sprawie brak jest podstaw do zastosowania art.102 k.p.c. albowiem wnioskodawca ma stałe źródło dochodu, świadczenie emerytalne. Ponadto Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 czerwca 2014 r. w sprawie V CZ 40/14 (LEX nr 1504594), iż przekonanie strony o zasadności zajmowanego stanowiska, które w pewnych przypadkach może przemawiać za nieobciążaniem jej

kosztami przegranego procesu przed sądem pierwszej instancji, przestaje być aktualne w postępowaniu apelacyjnym. Wnioskodawca dotychczas nie był obciążany kosztami postępowania mimo przegranego sporu, jednakże art.102 k.p.c. winien być stosowany wyjątkowo, nie może stanowić reguły. W ugruntowanym orzecznictwie Sąd Najwyższy wskazał, że „zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej).

Taką wyjątkową okolicznością nie jest w niniejszym postępowaniu charakter sprawy. Ustawodawca nie przewidział bowiem w zakresie postępowania odrębnego jakim jest postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, żadnych przepisów szczególnych dotyczących zwrotu kosztów zastępstwa procesowego strony przeciwnej, gdy stroną przegrywającą jest ubezpieczony. Pozwany organ rentowy ma bowiem pełne prawo do reprezentacji przez profesjonalnego pełnomocnika, a ten z kolei do stosowanego wynagrodzenia z tego tytułu. Brak bowiem normatywnej podstawy szczególnego uprzywilejowania od ubezpieczonego w przypadku, gdy jest on stroną przegrywającą proces.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Teresa Suchcicka SSA Alicja Sołowińska